

Dokumentnamn: Strategidokument meningsfull fritid för barn och unga

Beslutad av:

Avdelningschefer
Stadsområde, välfärd och
fritid SF Centrum, Hisingen,
Nordost, Sydväst

Gäller för:

Socialförvaltningarna
Centrum, Hisingen,
Nordost, Sydväst

Diarienummer:

[Nummer]

Datum för beslutet:

2022-12-15

Dokumentsort:

Göteborg

Giltighetstid:

2023–2026

Senast reviderad:

2022-12-15

Dokumentansvarig:

Avdelningschefer
Stadsområde, välfärd och
fritid

Bilagor:

Bilaga 1 Styrinformation, Bilaga 2 Mått och nyckeltal för uppföljning

Strategidokument meningsfull fritid för barn och unga

Inledning

Meningsfull fritid för goda och jämlika uppväxtvillkor

Fritid är en betydelsefull del i barn och ungas liv. Tillgång till en meningsfull fritid är viktig för ungas personliga och sociala utveckling, upplevelse av glädje och gemenskap och att vara en del av ett sammanhang. Fritiden är också viktig ur ett demokrati- och inflytandeperspektiv, den kan ge unga möjlighet att se hur samhället fungerar och ge insikt till möjligheter att påverka.

Stadens arbete för en meningsfull fritid bidrar till goda och jämlika uppväxtvillkor. Det utgör en viktig skyddsfaktor i ett tidigt främjande och förebyggande arbete för att motverka social problematik och utanförskap. Att möjliggöra en meningsfull fritid är en viktig pusselbit i arbetet för en socialt hållbar och jämlik stad.

Vår verksamhet och våra arenor för meningsfull fritid är öppna för alla, trygga att finnas i, bygger på frivilligt deltagande och skapar möjlighet för alla att delta oavsett ekonomiska förutsättningar. Kvalitet, kontinuitet och långsiktighet är viktiga ledord för hur vi organiserar vårt arbete.

I vår verksamhet och arenor för meningsfull fritid arbetar medarbetare med adekvat utbildning, hög kompetens och olika bakgrund. Vi har kunskap om de utmaningar och behov som barn och unga har och möter utifrån en lokal kontext för att möjliggöra det kompensatoriska uppdraget.

Syftet med strategidokumentet

Syftet med strategidokumentet är att tydliggöra gemensamma strategier för att fler barn och unga ska få en meningsfull fritid i Göteborgs Stad utifrån socialförvaltningarnas uppdrag och rådighet. Strategidokumentet visar riktning utifrån befintlig styrintformation och preciserar ett antal övergripande gemensamma strategier för arbetet med att skapa meningsfull fritid.

Strategidokumentet syftar också till att svara upp till socialförvaltningarnas gemensamma målbild: En likvärdig och effektiv socialtjänst med tidiga insatser för en mer jämlik stad.

Vem omfattas av strategidokumentet

Detta strategidokument omfattar primärt Göteborgs Stads socialförvaltningar med ansvar för fritidsverksamhet enligt reglemente. Strategidokumentet är fastställt av avdelningscheferna för stadsområde välfärd och fritid och har en tidshorisont av minst en mandatperiod. Strategidokumentet kan justeras vid behov.

Inom socialförvaltningarna finns olika verksamheter, funktioner och uppdrag som direkt eller indirekt arbetar för att barn och unga ska ha en meningsfull fritid. I detta strategidokument använder vi begreppet ”verksamhet och arenor för meningsfull fritid”. Det innebär bland annat den öppna fritidsverksamheten så som mötesplatser för unga med öppen verksamhet och gruppverksamhet, bemannade platser, skolan som arena och lights on, arenor och aktiviteter som möjliggör meningsfull fritid i samverkan och med civilsamhället, fältverksamhet och annan uppsökande verksamhet gentemot barn och unga.

Strategidokumentet bidrar till att förtydliga socialförvaltningarnas uppdrag i arbetet för en meningsfull fritid i samverkan med andra aktörer inom Staden. Samverkan är centralt för att skapa en helhet i arbetet och för att skapa komplettering och synergier mellan olika uppdrag och ansvar.

Utgångspunkter, genomförande och uppföljning

Strategidokumentet utgår från och knyter an till internationell, nationell och lokal styrintinformation. Socialtjänstlagen, barnkonventionen, de nationella ungdomspoliska målen och europeiska principer och riktlinjer för lokal öppen fritids- och ungdomsverksamhet (the Charter) är exempel på sådan styrintinformation. Göteborgs Stad har flera styrande dokument som detta strategidokument är kopplat till, så som kommunfullmäktiges budget och program och planer som visar en färdriktning på lång och kort sikt. I bilaga 1 ges ett urval av styrintinformation som knyter an till strategidokumentet.

Strategierna i detta dokument ska integreras i de fyra socialförvaltningarnas ordinarie verksamhetsplanerings- och uppföljningsprocess. Strategierna visar riktning utifrån befintlig styrintinformation och ska brytas ner och konkretiseras i respektive stadsområde utifrån den lokala kontexten. Vi behöver löpande analysera vårt arbete utifrån kunskap, erfarenheter och behov för att veta att vi det vi gör bidrar till förutsättningar för

meningsfull fritid och goda och jämlika uppväxtvillkor i enlighet med strategierna. Barn och unga behöver delaktiggöras i planering, uppföljning och analys.

Som ett stöd i uppföljning och analys kommer arbetet med uppföljningsmått och indikatorer att utvecklas. I bilaga 2 ges exempel på uppföljningsmått och nyckeltal som följs upp med koppling till strategidokumentet.

Tre strategier för meningsfull fritid

Strategierna som presenteras nedan är framtagna utifrån befintlig styrinformation samt gemensamt identifierade behov inom socialförvaltningarna.

1. Trygg, tillgänglig och inkluderande

Stadens verksamhet och arenor för meningsfull fritid ska främja engagemang och ansvarstagande. De ska inspirera till att förverkliga intressen och öppna dörrar för nya möjligheter för stadens barn och unga. Vi ska arbeta tillsammans så att barn och unga känner sig inkluderade och trygga i alla våra verksamheter och arenor eller på andra platser där vi möter dem. Trygghet, tillgänglighet och inkludering främjas av ett normmedvetet bemötande som är centralt i varje möte med barn och unga.

Hela staden ska vara de ungas arena. Vi behöver vara tillgängliga, ha låga trösklar och kommunicera på ett målgruppsanpassat sätt om vad vi erbjuder och på vilket sätt. Genom att skapa sammanhang där barn och unga från olika delar av befolkningen och staden möter varandra stärks den sociala sammanhållningen.

För att nå ut till målgrupper som vi inte når idag behöver vi utgå från ett behovsperspektiv. Detta innebär att vi behöver ha kunskap om vilka grupper av barn och unga som vi når och de vi inte når. Vi säkerställer att våra verksamheter och arenor för meningsfull fritid svarar mot skilda behov och erfarenheter. Alla barn och unga, oavsett kön, sexuell läggning, bakgrund, funktionsnedsättning eller socioekonomiska förutsättningar, ska inkluderas.

Barn och unga ska möta professionella medarbetare med ett främjande förhållningssätt och med positiv förväntan och nyfikenhet på vad barn och unga vill och behöver. På detta sätt kan vi stärka barn och ungas tilltro till sin egen förmåga och bidra till att de är resurser i sina egna liv och för samhället som helhet.

För att vara tillgängliga behöver verksamhet och arenor för meningsfull fritid finnas på olika platser i Staden och utgå från principen om universell utformning. Detta innebär att skapa inkluderande lösningar som fungerar för så många som möjligt redan från början, barn och unga har olika behov och förutsättningar.

2. Barn och ungas delaktighet, inflytande och lärande

Vår verksamhet och arenor för meningsfull fritid utgår från barn och ungas delaktighet och inflytande. Arbetet bygger på ungas självupplevda behov, intressen, kreativitet, idéer och erfarenheter. Det behöver finnas en bredd och mångfald i det som vi erbjuder för att möta olika behov. Innehållet i verksamheten behöver därför skapas, organiseras, planeras, utföras och utvärderas tillsammans med eller av barn och unga. Detta bidrar till att stärka ungas ansvarstagande och självorganisering.

Vår verksamhet och arenor för meningsfull fritid ska stödja barn och ungas personliga och sociala utveckling genom icke-formellt och informellt lärande. Som ett led i detta behöver vi ha metoder och arbetssätt för att synliggöra ungas lärande och kompetens för dem själva och för omvärlden.

Verksamhet och arenor för meningsfull fritid ska främja kritiskt tänkande, mänskliga rättigheter och demokratiska värden. Detta bidrar till att barn och unga blir aktiva samhällsmedborgare med möjlighet att utöva inflytande i samhället och kring frågor som rör dem. Vi ska arbeta med och för barn och unga utifrån ett främjande och kompensatoriskt perspektiv, som bidrar till goda och jämlika uppväxtvillkor.

3. Samverkan och grannskapsarbete för fler arenor och möjligheter

Verksamhet och arenor för meningsfull fritid utgör en viktig del i det lokala grannskapsarbetet för att skapa möjligheter för barn och unga i närområdet och för samverkan kring goda och jämlika uppväxtvillkor. För att kunna erbjuda verksamhet och arenor som bidrar till en meningsfull fritid för alla barn och unga oavsett bakgrund och förutsättningar behöver vi stärka samverkan mellan olika aktörer och på de arenor barn och unga befinner sig. Som en del i det lokala grannskapsarbetet behöver berörda aktörer aktivt möjliggöra samverkan utifrån barn och ungas behov och lokala förhållanden. I det lokala grannskapsarbetet arbetar vi inkluderande och medskapande tillsammans med unga, viktiga vuxna och andra aktörer som civilsamhälle och lokalt föreningsliv. Då ger vi barn och unga tillgång till mer resurser och fler möjligheter, med särskilt fokus på områden där barn och unga har låg tillgång till stadens resurser.

Samverkan för fler arenor och möjligheter förutsätter att vi koordinerar vårt arbete både lokalt och över staden. För att nå de grupper vi behöver nå arbetar vi kompensatoriskt och aktivt uppsökande utifrån kunskap, erfarenhet och behovsanalyser. Detta bidrar till att olika aktörers verksamheter och uppdrag kompletterar varandra. Genom etablerad samverkan, hög samverkanskompetens och kunskap om hur olika aktörer bidrar i arbetet finns större möjligheter att framgångsrikt lotsa barn och unga rätt och på rätt sätt. Exempel på samverkan för fler möjligheter är skolan som arena och prova på verksamhet tillsammans med det lokala föreningslivet.

För att hitta gemensamma lösningar på lokala utmaningar utifrån ungas behov och tillvara ta initiativ från invånare i lokalsamhället behövs kunskap och verktyg för social mobilisering.

Bilaga 1 Styrinformation

Nationell och internationell lagstiftning och styrinformation

I **Socialtjänstlagens** portalparagraf anges att samhällets socialtjänst på demokratins och solidaritetens grund ska främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet.

Det anges vidare att socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden samt bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Arbetet ska ske i nära samarbete med hemmen och främja en gynnsam fysisk och social utveckling. Nämnden ska samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Barnkonventionen antogs 1989 och blev lag i Sverige 2020. Enligt barnkonventionen har alla barn och unga rätt till fritid, vila samt lek och rekreation. De grundläggande artiklarna i barnkonventionen utgör grunden för barnrättsarbetet och omfattar principen om icke-diskriminering (artikel 2), barnets bästa (artikel 3), barns rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) och barns rätt till delaktighet (artikel 12).

Regeringen har antagit **ungdomspolitiska mål** som är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

2015 påbörjades ett arbete med att ta fram är europeiska riktlinjer och principer för utveckling för öppen fritids- och ungdomsverksamhet. Arbetet ledde fram till den så kallade **Chartern** ”Europeiska principer och riktlinjer för lokal öppen fritids- och ungdomsverksamhet”. Syftet med dessa principer och riktlinjer är att bidra till att vidareutveckla den lokala öppna fritids- och ungdomsverksamheten. Den gör detta genom att ange vilka principer som bör vägleda verksamheten och hur olika aspekter av den bör utformas för att möta dessa principer.

Ansvar enligt reglementen

Socialnämnderna Nordost, Hisingen, Sydväst och Centrum ansvarar enligt reglementen för fritidsverksamhet som erbjuder aktiviteter och mötesplatser som stimulerar ungas personliga och sociala utveckling och bidrar till en rik och meningsfull fritid för alla barn och ungdomar oavsett bakgrund och förutsättningar. Fritidsverksamheten är till för alla men har ett särskilt fokus på unga mellan 10 - 20 år.

Med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden ska socialnämnderna utifrån sitt verksamhetsansvar vara en aktiv part när det gäller insatser inom bland annat trygghetsarbete, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen, folkhälsoarbete, samverkan med civilsamhället och fält- och grannskapsarbete. Socialnämnderna har därutöver ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelsers medverkan inom respektive stadsområde.

Program och planer

I **Göteborgs Stads barnrättsplan** framgår med koppling till Barnkonventionen att alla barn har rätt till en meningsfull fritid. Det kan handla om tillgång till aktiviteter på fritiden, hur dessa kommuniceras samt möjligheten att förflytta sig till och från dessa. Det handlar även om en likvärdig tillgång och inflytande över fritiden. Det framgår också att Stadens stöd till föreningslivet för att möjliggöra en meningsfull fritid, såväl kunskapsmässigt som ekonomiskt, är viktig.

I barnrättsplanen framgår att barn och unga i Göteborg inte har likvärdiga möjligheter att skapa en meningsfull fritid och alla inte fullt ut kan nyttja stadens utbud. Tillgången till aktiviteter ser olika ut beroende av kostnader, kännedom om och möjligheten att ta sig till och från aktiviteter. Många aktiviteter och verksamheter exkluderar barn som avviker från normen eller har särskilda behov. Det kan handla om brister i den fysiska utformningen, avsaknad av gröna ytor och utemiljöer och om avsaknad av ett inkluderande förhållnings- och arbetssätt. Tillgängliga och inkluderande arenor för meningsfull fritid är också något som betonas i **Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtq-personers livsvillkor** och **Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning**.

Barns möjligheter till delaktighet varierar stort och många unga uttrycker en önskan om att själva i högre utsträckning vara med och definiera vad en värdefull fritid består av. Det framgår att arenor och mötesplatser kan bli mer attraktiva om aktiviteter planerats i medskapande processer tillsammans med unga med olika behov och förutsättningar.

I **Göteborgs Stads program för jämlik stad** framgår att en god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa. Ojämlighet i uppväxtvillkor och möjligheter i olika familjer i Staden bidrar till att barn har skilda förutsättningar att utvecklas under sin uppväxt. Fritiden har stor betydelse för barn och ungas utveckling och en betydelsefull del i utvecklingen av barns och ungdomars sociala förmågor är att de får möjlighet att träffa och interagera med andra. Därför ska Göteborgs Stad underlätta möten mellan barn och ungdomar genom användandet av befintliga, eller skapandet av nya, mötesplatser. I enlighet med programmet ska Staden på ett inkluderande och icke-diskriminerande sätt värna allas rätt till en meningsfull fritid. De aktiviteter som erbjuds ska vara möjliga att delta i, även för människor som har begränsade ekonomiska resurser och funktionsnedsättning. I detta arbete ska Staden analysera och synliggöra vilka grupper av göteborgare som staden inte når ut till med sitt kultur- och fritidsutbud.

Enligt **Göteborgs Stads plan för jämlik stad** ska alla verksamheter inom Staden som möter eller arbetar för och med barn och unga ska ha ett familjecentrerat förhållningssätt. Syftet med familjecentrerat arbetssätt (FCA) är att samordna samhällets resurser runt barn och familjer och därmed skapa en stabil grund för generella och tidiga insatser. Ett familjecentrerat arbetssätt innebär att insatser för barn tar sin utgångspunkt i hela familjen och dess levnadsvillkor. Skolan som arena är en aktivitet för samverkan i plan för jämlik stad.

I **Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program** framgår att generella insatser för att skapa en god välfärd och likvärdiga livsvillkor är grundläggande

för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. De generella insatserna och det främjande och förebyggande arbetet, så som exempelvis skapa tillgång till fritidsverksamhet, stimulerar utvecklingen av skyddsfaktorer. Skyddsfaktorer minskar risken för ett normbrytande beteende som bland annat kan leda till kriminalitet.

Bilaga 2 Mått och nyckeltal för uppföljning

I denna bilaga ges exempel på uppföljningsmått och nyckeltal som följs upp med koppling till strategidokumentet. Som ett stöd i uppföljning och analys kommer arbetet med uppföljningsmått att utvecklas framåt.

Verksamhet/arena för meningsfull fritid	Vad som följs upp	Hur det följs upp
Övergripande	• Andel nöjda med fritiden	Fritidsvaneundersökningen
Verksamhet och arenor för meningsfull fritid	• Könsfördelning • Avvikelse från jämn könsfördelning	Keks/loggboken eller egen sammanställning SF
	• Åldersfördelning	Keks/loggboken eller egen sammanställning SF
	• Andel producerande ungdomar • Andel ungdomsproducerad verksamhet	Keks/loggboken eller egen sammanställning SF
	• Index Inflytande och ansvarstagande (öppen verksamhet) • Index Trygghet och bemötande (öppen verksamhet) • Index delaktighet (gruppverksamhet) • Index lärande (gruppverksamhet)	Keks/loggboken eller egen sammanställning SF